

Sygn. akt IX Ca 391/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2014 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo (spr.) SR del. Leszek Bil
Protokolant:	prac. sąd. Magdalena Kufel

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2014 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w L.

przeciwko A. U.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Bartoszycach
VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w Lidzbarku Warmińskim
z dnia 10 marca 2014 r., sygn. akt VI C 441/13,

I. oddala apelację,

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt IX Ca 391/14

UZASADNIENIE

Powódka Wspólnota Mieszkaniowa (...) przy ul. (...) w L. wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny działki gruntu rolnego oznaczonej numerem (...) o powierzchni 4553 m² i wartości 6.000 zł, położonej w W.gmina L., zawartej pomiędzy L. U. i jego żoną O. U. jako darczyńcami a pozwanym A. U. jako obdarowanym, sporządzonej w dniu 13 września 2011 r. w formie aktu notarialnego i zapisanej w repertorium A nr (...) celem zapewnienia możliwości wyegzekwowania przysługującej powódce wierzytelności w kwocie 22.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1 stycznia 2011 r. i kosztami procesu w wysokości 4.980 zł, zasądzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Lidzbarku Warmińskim z dnia 28 listopada 2011 r. w sprawie o sygn. akt I C 96/11.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że w dniu 30 maja 2011 r. wystąpiła do sądu z pozwem o zapłatę od L. U. kwoty 22.000 zł z ustawowymi odsetkami. W toku procesu, w dniu 13 września 2011 r. dłużnik wraz z małżonką dokonał darowizny, której przedmiotem była opisana w pozwie nieruchomość, na rzecz pozwanego w niniejszej sprawie A. U., który jest bratem darczyńcy. Powód wskazał, iż przedmiotowa umowa została zawarta z jego pokrzywdzeniem, gdyż pomimo, że uzyskał pozytywne dla siebie rozstrzygnięcie w sprawie o zapłatę, to nie może uzyskać zaspokojenia swego roszczenia. Z postępowania o wyjawienie majątku wynika bowiem, iż darczyńca żadnego majątku nie posiada.

Pozwany A. U. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał iż, nie był świadomy zadłużenia, jakie obciążało jego brata. Ponadto powołane przez powódkę orzeczenie zasądzające na jej rzecz świadczenie pieniężne, dotyczy tylko brata pozwanego, a nie jego żony, a darowana nieruchomość wchodziła w skład majątku małżonków. W związku z tym powódka mogłaby domagać się co najwyżej uznania za bezskuteczną umowy darowizny tylko w zakresie udziału darczyńcy, a nie jego żony, w rzeczonych nieruchomości. W dalszym toku procesu pozwany podniósł, iż nieruchomość będąca przedmiotem umowy darowizny jest obciążona hipoteką. Pozwany wskazał również, że - już po dokonaniu darowizny - poczynił nakłady na nieruchomość, które mają wyższą wartość niż wartość nieruchomości.

Wyrokiem z 10 marca 2014 r. Sąd Rejonowy w Bartoszycach VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Lidzbarku Warmińskim oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Według ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego pozwem z dnia 30 maja 2011 r. powódka wniosła o zasądzenie od L. U. kwoty 22.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2011 r. Wyrokiem z dnia 28 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim, w sprawie I C96/11, uwzględnił powyższe powództwo w całości zasądzając dodatkowo na rzecz wspólnoty kwotę 3.780 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Wyrok uprawomocnił się w dniu 15 maja 2012 r.

W dniu 24 czerwca 2011 r. L. U. i O. U. sprzedali B. W. i M. W. prawo odrębnej własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego przy ul. (...) w L. za kwotę 160.000 zł. W dniu 13 września 2011 r. O. U. i L. U. darowali pozwanemu A. U. działkę gruntu znaczną numerem (...) o powierzchni 4 533m², położoną w W., gmina L., objętą księgą wieczystą numer (...). W umowie wskazano, że wartość nieruchomości wynosiła 6.000 zł. W dacie darowizny nieruchomość była obciążona hipoteką umową zwykłą na rzecz (...) Bank SA z siedzibą w W. w kwocie 66.252,99 zł oraz hipoteką umowną kaucyjną na rzecz tegoż banku do kwoty 102.300 zł, na zabezpieczenie rat należnych z tytułu kredytu udzielonego na podstawie umowy z dnia 7 września 2010 r., numer (...).

Pozwany A. U. jest bratem L. U..

W dniu 15 października 2012 r. w sprawie I Co 468/12 Sądu Rejonowego w Lidzbarku Warmińskim dłużnik L. U. złożył wykaz majątku, z którego wynikało, że nie posiada on przedmiotów przedstawiających wartość majątkową.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy uznał, że powódka nie wykazała, iż wskutek umowy darowizny dokonanej na rzecz pozwanego nastąpiło jej pokrzywdzenie. Ciążąca na darowanej nieruchomości hipoteka, powoduje, iż nawet gdyby nie dokonano darowizny tej nieruchomości, wierzyciel nie uzyskałby zaspokojenia z uwagi na pierwszeństwo w zaspokojeniu wierzytelności przysługującej wierzycielowi hipotecznemu.

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją powódka zarzucając mu naruszenie art. 217 § 1 i 2 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez odmowę przeprowadzenia dowodu na okoliczność wartości nieruchomości będącej przedmiotem darowizny oraz naruszenie art. 231 k.p.c. przez uznanie przez Sąd, że hipoteki obciążające nieruchomość określoną w księdze wieczystej nr (...) uniemożliwiają zaspokojenie wierzytelności powoda. Skarżąca wskazała również na naruszenie art. 232 k.p.c. przez odmowę przeprowadzenia dowodu w celu ustalenia rzeczywistej wartości darowizny i możliwości zaspokojenia powódki w wypadku sprzedaży tej nieruchomości oraz naruszenie art. 527 § 1 k.c. przez uznanie, że nie

nastąpiło pokrzywdzenie powódki. Wskazując na powyższe zarzuty powódka wniosła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżone orzeczenie jest prawidłowe, albowiem oparte jest na właściwie ustalonym stanie faktycznym, przy właściwym zastosowaniu przepisów oraz ich wykładni. Ustalenia te i oceny Sąd Okręgowy przyjmuje za własne, zwracając uwagę, że nie ma procesowej potrzeby przeprowadzania na nowo w uzasadnieniu niniejszego orzeczenia oceny każdego ze zgromadzonych dowodów.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Przesłankami powództwa wytoczonego w oparciu o art. 527 § 1 k.c. są:

- 1) pokrzywdzenie wierzyciela, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową,
- 2) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli i
- 3) wiedza lub możliwość - przy zachowaniu należytej staranności - dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią na rzecz której przysporzenie majątkowe nastąpiło.

Ciężar udowodnienia istnienia tych przesłanek spoczywa - zgodnie z ogólną regułą wyrażoną w art. 6 k.c. - na wierzycielu, który z określonych faktów wywodzi skutki prawne.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, iż powódka nie wykazała stanu pokrzywdzenia wierzyciela pozostającego w związku z czynnością prawną dłużnika w postaci umowy darowizny.

W orzecznictwie podkreśla się, i pogląd ten podziela Sąd Okręgowy, iż uwzględnienie powództwa opartego na art. 527 k.c. jest możliwe tylko w razie istnienia związku przyczynowego między zaskarżoną czynnością prawną dłużnika a jego niewypłacalnością. Jeżeli bowiem stan majątku dłużnika uniemożliwiał zaspokojenie wierzyciela niezależnie od tego, czy zaskarżona czynność została dokonana, nie istnieje związek przyczynowy między tą czynnością a pokrzywdzeniem wierzycieli co skutkuje koniecznością oddalenia skargi paulińskiej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2013 r. IV CSK 738/12, LEX nr 1396456).

Jak wskazał również Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 13 października 2006 r., III CSK 58/06 (OSNC z 2007 r. Nr 9, poz. 138) i z dnia 29 września 2011 r., IV CSK 99/11 (niepubl.) oraz w wyroku z dnia 28 czerwca 2007 r., IV CSK 115/07 (niepubl.), dla oceny, czy istnieje związek przyczynowy między zaskarżoną czynnością prawną dłużnika polegającą na zbyciu nieruchomości a niewypłacalnością dłużnika, istotne znaczenie ma między innymi to, czy nieruchomość była obciążona hipoteką. Jeżeli tak, konieczne jest zbadanie, czy wobec istnienia obciążenia hipotecznego, wierzyciel osobisty miałby możliwość przynajmniej częściowego zaspokojenia swojej wierzytelności. Wymaga to porównania wartości nieruchomości i wysokości obciążenia hipotecznego w chwili orzekania oraz oceny, czy w świetle obowiązujących przepisów o egzekucji, możliwe byłoby zaspokojenie, choćby części wierzytelności stanowiącej przedmiot skargi paulińskiej z nieruchomości obciążonej hipotekami.

Bezsporną okolicznością w niniejszej sprawie był fakt obciążenia nieruchomości, będącej przedmiotem umowy darowizny, dwiema hipotekami: zwykłą w kwocie 66.252,99 zł i kaucyjną do kwoty 102.300zł. Jednocześnie z umowy darowizny wynika, iż wartość nieruchomości wskazana i przyjęta przez strony umowy wynosiła 6.000 zł. Powódka miała świadomość tych okoliczności. Wynikały one bowiem już z dokumentów dołączonych do pozwu. Powódka

wyraźnie uznała tę wartość za wiarygodną podając ją jako wartość przedmiotu sporu. Jednocześnie pomimo istnienia obciążeń hipotecznych tej nieruchomości na kwotę blisko 170.000 zł, powódka nie kwestionowała wartości tej nieruchomości w toku procesu. Pomimo, iż była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, nie wykazała inicjatywy dowodowej w kierunku wykazania wartości darowanej nieruchomości, a tym samym zaniechała wykazania przesłanki pokrzywdzenia, o której stanowi art. 527 § 1 k.c. Obowiązek wykazania tej okoliczności spoczywał, zgodnie z art. 6 k.c., na powódce. Powódka twierdzi, iż stosowny wniosek został zgłoszony w postępowaniu przed Sądem I instancji. Tymczasem dokumenty zgromadzone w aktach niniejszej sprawy nie potwierdzają powyższego. Jak wynika z protokołu rozprawy z dnia 28 lutego 2014 r. (k. 83 akt sprawy) wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego złożył jedynie pozwany ale na zupełnie inne okoliczności niż wartość nieruchomości. Pozwany wskazywał bowiem, iż po dacie darowizny poczynił nakłady na nieruchomość, które przewyższały wartość nieruchomości w chwili darowizny, co jego zdaniem, mogłoby mieć znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Na okoliczność ustalenia wartości tych nakładów został złożony wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Sąd Rejonowy oddalił powyższy wniosek, w odpowiedzi na co, pozwany zgłosił zastrzeżenie do protokołu co do oddalenia tego wniosku. W aktach sprawy brak jest natomiast wniosku powódki o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Stąd też brak jest postanowienia dowodowego w zakresie jego oddalenia. W aktach brak również wniosku o sprostowanie lub uzupełnienie któregoś z protokołów kolejnych rozpraw, zgłoszonego w trybie art. 160 k.p.c. Nie zostało również zgłoszone zastrzeżenie do protokołu na ewentualne uchybienia procesowe Sądu Rejonowego, czego skutkiem jest, zgodnie z art. 162 k.p.c. utrata prawa powoływania się na takie uchybienia w dalszym toku postępowania. Podkreślić przy tym należy, iż powódka była reprezentowana w toku procesu przed Sądem I instancji przez profesjonalnego pełnomocnika, co nakładało na stronę szczególny obowiązek dbania o prawidłowość przebiegu postępowania.

W tych warunkach nie sposób było podzielić stanowiska powódki wyrażonego w apelacji co do tego, że Sąd Rejonowy niezasadnie pominął jej wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ds. szacowania nieruchomości. Akta sprawy nie wskazują, aby taki wniosek był na etapie postępowania przed Sądem pierwszej instancji w ogóle złożony.

Tym samym za chybione uznać należało podniesione w apelacji zarzuty dotyczące naruszenia przez Sąd rejonowy przepisów art. 217 § 1 i 2, art. 227 k.p.c., art. 231 i art. 232 k.p.c.

W świetle materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy i przy braku odpowiedniej inicjatywy dowodowej ze strony powódki Sąd Rejonowy miał podstawy do przyjęcia, że wartość nieruchomości stanowiącej przedmiot zaskarżonej umowy darowizny jest niższa od wartości wierzytelności zabezpieczonej na tej nieruchomości hipotecznie. Z dokumentów złożonych przez samą powódkę (ksero wypisu aktu notarialnego obejmującego umowę darowizny i odpisu z księgi wieczystej) wynika, że wysokość zabezpieczenia hipotecznego znacznie przekraczała wartość samej nieruchomości. Także przesłuchane w sprawie osoby, tj. darczyńcy i pozwany zgodnie zeznali, że wartość nieruchomości była niższa od wysokości wierzytelności zabezpieczonej na tej nieruchomości. Powyższym twierdzeniom powódka w toku postępowania pierwszoinstancyjnego w żaden sposób nie zaprzeczyła.

W tych warunkach za trafne uznać należy wnioski Sądu Rejonowego co do tego, że powódka nie wykazała okoliczności przeciwnej, czyli tego, że wartość nieruchomości jest wyższa od wartości wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie, a tym samym, że nie wykazała swojego pokrzywdzenia w rozumieniu art. 527 § 1 k.c. Warto zwrócić uwagę i na to, że Sąd Rejonowy zwrócił uwagę stron na toczące się postępowanie z powództwa wierzyciela hipotecznego. Także i ten fakt nie skutkował żadną inicjatywą dowodową ze strony powódki. W tych warunkach nie było żadnych podstaw do zarządzenia przeprowadzenia jakichkolwiek dowodów z urzędu, w szczególności z opinii biegłego, który ustaliłby wartość nieruchomości.

W tej sytuacji Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął, iż powódka nie wykazała, iż miała rzeczywistą możliwość wyegzekwowania wierzytelności z majątku będącego przedmiotem umowy darowizny. Gdyby bowiem doszło do sprzedaży nieruchomości w toku postępowania egzekucyjnego, to wierzytelności, które zostały zabezpieczone na tej nieruchomości hipotekami miałyby pierwszeństwo w zaspokojeniu z sumy podlegającej podziałowi. Powódka nie wykazała, aby mimo zabezpieczenia hipotecznego jej wierzytelność również zostałaby zaspokojona. Tym samym

powódka nie wykazała, aby miała rzeczywistą możliwość zaspokojenia swego świadczenia z nieruchomości będącej przedmiotem zakwestionowanej umowy darowizny.

Z uwagi na powyższe słuszny jest pogląd Sądu Rejonowego co do tego, że powódka nie wykazała, że zaskarżona czynność została dokonana z jej pokrzywdzeniem w rozumieniu art. 527 § 1 k.c.

Z powyższych względów zaskarżone orzeczenie jest prawidłowe, zaś apelacja powódki jako bezzasadna podlegała oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 pkt. 4 w zw. z § 13 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j.t. Dz.U. z 2013 r., poz. 461).